

2026-01-06

Diarienumr: 208-25/1.9

Er referens: Ku2025/00871

Stiftelsen Tekniska museet

Till:

Regeringskansliet,
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.kkm@regeringskansliet.se

Svar på remiss:

En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92)

Stiftelsen Tekniska museet har ombetts att inkomma med svar på remiss om En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92).

Regeringen önskar synpunkter på överväganden och förslag i betänkandet om hur Sveriges kulturkanon ska förvaltas, tillgängliggöras och hållas relevant över tid (avsnitt 6) samt konsekvenser (avsnitt 7).

Inledningsvis vill Stiftelsen Tekniska museet kommentera bredden i urvalet som även, utöver de konstnärliga och kreativa kulturformerna, inkluderar; Lag och rätt, Ekonomi, Offentlighet och Uppfinningar. Vi uppfattar det som positivt. Vi vill dock föreslå att den senare kategorin benämns som "innovationer". Innovation är det gängse begreppet för en uppfinning som får genomslag på ett sådant sätt att den bidrar till en avsevärd förändring i samhället eller inom ett specifikt område vilket bättre passar med det en kanon vill ge uttryck för.

Stiftelsen Tekniska museet välkomnar också den diskussion och stora uppmärksamhet en kulturkanon gett upphov till då kulturavets betydelse kommit mer i fokus för den allmänna debatten. Vi ser också i stort positivt på kommissionens urval inom de områden Stiftelsen Tekniska museet kan kommentera.

Förvaltning, tillgängliggörande, relevans över tid för kulturkanon

Stiftelsen Tekniska museet

Avstyrker förslaget om att en ny stiftelse ska bildas för att förvalta en kulturkanon (6.2.1 och 6.2.2).

Tillstyrker att en kulturkanon tillgängliggörs genom en digital portal (6.2.3)

Är positiv till "tillgängliggörande av kanon genom kultur- och kulturarvsaktörerna" (6.2.4) och medverkar gärna i "ett kanonnätverk [...] för att tillgängliggöra och levandegöra kanon". Formerna och detaljerna bör dock avgöras av de samverkande kulturarvsaktörerna och inte läggas fast så detaljerat som sker under 6.2.3, 6.2.4 och 6.2.5.

Med ovan sagt ser Stiftelsen Tekniska museet en risk för politisering av museerna med en kanon beställd av regeringen. Det urvalsarbete museiväsendet ständigt ägnar sig åt, i form av vad som samlas på (bevaras för framtiden), beforskas och ställs ut och problematiseras är en helt grundläggande del av museiprofessionalismen och i sig ett slags "kanonarbete". Att då museerna föreslås vara en del av tillgängliggörandet av de val en kommitté gjort är problematiskt och kan strida mot principen om armlängdsavstånd och museilagen (2017:563 §5). Vi anser att politikens främsta roll är att skapa förutsättningar för kulturen och inte att bestämma dess innehåll och utbud.

Vi finner det också märkligt att peka ut ett museum, som dessutom inte är en myndighet, för implementering av en kanon genom en permanent "beställd" utställning. Detta utan att i övrigt ta ställning till vilket specifikt museum som föreslås.

Vi är också av flera anledningar tveksamma till den förvaltningsstruktur som föreslås där en stiftelse ska förvalta och tillgängliggöra kanon och som kan ta emot pengar från både stat, filantropi och småskaligt, medborgerligt givande.

Stiftelsen Tekniska museet menar att en sådan struktur blir parallell till det befintliga systemet (museiväsendet) alternativt riskerar bli en av regeringen beställd överbyggnad och "påbud". Vi har svårt att se med vilka mekanismer en stiftelse ska kunna utverka något mandat (om inte någon form av styrning utgår från regeringen vilket vi inte anser önskvärt). Sannolikt saknas förutsättningar att verka självständigt. Bättre då att befintliga institutioner arbetar med frågan utifrån sin professionalism i ett nätverk

Stiftelsen Tekniska museet är positiva till att samverka i ett slags kanonnätverk som utgår från museerna och som tillgängliggörs på ett samlat vis. Det kan ordnas på annat sätt än att tillskapa en stiftelse.

Vi ser också en risk med att ett initiativ (i form av en stiftelse) ytterligare urholkar kulturarvssektorns redan ansträngda finansieringsförutsättningar.

Stiftelsen Tekniska museet menar att medel från t ex Allmänna Arvsfonden skulle göra bättre nytta om befintliga kulturarvsaktörer kunde söka fritt från en sådan (enligt modell från både Danmark och Finland).

Förslaget om att kanon ska tillföras regionala och lokala perspektiv är enligt vår mening märkligt då det ju är precis det både läns museer och kommunala museer redan gör. Det visar på, menar vi, att hela förvaltningsförslaget missar den redan befintliga strukturen för museiväsendet, hur den fungerar och vad den gör.

Det har flera gånger de senaste decennierna förekommit initiativ för att lyfta något speciellt perspektiv som t ex Forum för levande historia eller satsning för att samla ihop och lyfta fram något som upplevs som relevant som Statens museer för världskultur med Världskulturmuseet. Men här blir det annorlunda då kulturarvssektorn och museiväsendet långsiktigt utmanas i sitt grunduppdrag.

Portal, webbplats och läromedel kan vara positiva initiativ men bör byggas "underifrån" och inte uppifrån. T ex så togs utbildningar och läromedel fram i europeisk idé- och lärdoms historia i samband med Sveriges EU-inträde. Så det har gjorts förut (utan att kallas kanon). För en svensk kulturkanon finns dock redan ett omfattande (läro)material att tillgå anpassat för skolan och på olika nivåer varför frågan är hur mycket överbyggnad som egentligen behövs för att tillgängliggöra detta på praktiskt, kreativt och attraktivt sätt.

Stiftelsen Tekniska museet avstår från att kommentera de i all huvudsak ekonomiska konsekvenserna av förslaget (avsnitt 7) som kommittén presenterar mer än att inrättande av en stiftelse för ändamålet ytterligare kommer urholka finansieringen av kulturarvssektorn då det, precis som anges, kommer bli mycket kostsamt (100 mkr redan initialt).

Peter Skogh

Museidirektör
Stiftelsen Tekniska museet